

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 70/2022

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα ΣΤ')

Συνεδρίαση της 15-6-2022

Σύνθεση

Πρόεδρος: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Διονύσιος Χειμώνας, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Κωνσταντίνος Ζαμπάρας, Μιχαήλ Τζουβάρας, Αντώνιος Παπαγεωργίου, Παναγιώτης Πανάγος και Ελένη Λευθεριώτου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Χαράλαμπος Τσόγκας, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη άνευ ψήφου).

Αριθμός ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. εισερχ. 236-1084/18.4.2022 έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, της Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικής Ασφάλισης, της Διεύθυνσης Παροχών Κύριας σύνταξης (Τμήμα Α').

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, ενόψει του εκτιθέμενου στο έγγραφο του ερωτήματος πραγματικού, α) εάν για τους πολιτικούς υπαλλήλους-ασφαλισμένους του Δημοσίου που συνταξιοδοτούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 169/2007 (Α' 210), όπως ισχύει, οι οποίοι έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 και κατά τα έτη 2011 και 2012 (συμπλήρωση εικοσιπενταετίας κατά τα έτη αυτά και έως και την 31.12.2012), τα ισχύοντα κατά περίπτωση όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, ήτοι 60ο για άνδρες και 55ο για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, 56ο για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και 58ο για άνδρες και γυναίκες με

θεμελίωση το 2012, ισχύουν και μετά την 1.1.2022 για αυτούς τους ασφαλισμένους του Δημοσίου ή, αντιθέτως, εάν εφαρμόζεται από 1.1.2022 και για αυτούς το γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, ήτοι το 62ο έτος, β) με βάση την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, ποιά είναι από 1.1.2022 το «κατά τα ανωτέρω προβλεπόμενο νέο όριο ηλικίας» για την εφαρμογή της περ. β' της παρ. 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 και γ) με βάση την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, εάν εξακολουθεί να εφαρμόζεται και από 1.1.2022 το πλαφόν μείωσης 30% του τελευταίου εδαφίου της περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 (Α' 210) στις καταβαλλόμενες μειωμένες συντάξεις της περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007.

Στο παραπάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΣΤ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το παραπάνω έγγραφο και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με το υπ' αριθμ. πρωτ. 52214/Σ. 15150/4.2.2022 έγγραφο ο e-Ε.Φ.Κ.Α. υπέβαλε προς την ερωτώσα Υπηρεσία ερώτημα αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως αυτή προστέθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 (Α' 94), τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015 (Α' 129) και ισχύει, και ειδικότερα σχετικά με το αν τα ηλικιακά όρια για την καταβολή μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος για όσους υπαλλήλους συμπλήρωσαν εικοσιπενταετία κατά τα έτη έως 31.12.2010 και κατά τα έτη 2011 και 2012 εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την 1.1.2022, δεδομένου ότι σε αυτά δεν εφαρμόστηκαν μεταβατικές αυξήσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4336/2015, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει ή αν μετά την 1.1.2022 θα πρέπει να ισχύσουν τα γενικά όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, ήτοι το 62ο και το 67ο έτος της ηλικίας. Κατά την άποψη του e-ΕΦΚΑ, όπως αυτή διατυπώνεται στο ανωτέρω έγγραφό του, από 1.1.2022 θα πρέπει να ισχύουν τα γενικά όρια συνταξιοδότησης.

2. Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 920/2016/7.1.2016 διευκρινιστική εγκύκλιο (χωρίς ΑΔΑ) του τότε Προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του Υπουργείου Οικονομικών (σελ. 22), στην αρμοδιότητα του οποίου ενέπιπταν την περίοδο εκείνη τα συνταξιοδοτικά θέματα των υπαλλήλων του Δημοσίου: «*Τα ηλικιακά όρια που προέβλεπαν οι οικείες συνταξιοδοτικές διατάξεις [ενν. του Δημοσίου] για την καταβολή “μειωμένης σύνταξης” (60ο για άνδρες και 55^ο για γυναίκες, 56ο και 58ο για*

άνδρες/γυναίκες για όσους/όσες θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το 2010, το 2011 και το 2012 αντίστοιχα) εξακολουθούν να ισχύουν και μετά τους ν. 4336/2015 και 4337/2015, αφού με τις νέες ρυθμίσεις δεν επήλθε καμία μεταβολή σε αυτά.».

3. Περαιτέρω, με την υπ' αριθμ. πρωτ. 1240669/0092/10.11.2015 (ΑΔΑ ΩΤΑ3Η-ΚΧ) εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών (ΓΛΚ) διευκρινίζεται (σελ. 4 υπό στοιχ. Α. Εφαρμογή πίνακα 1) ότι υπάλληλοι του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και την 31.12.2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας μέχρι και την 18.8.2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015) υπάγονται στον πίνακα 1 (εννοείται του άρθρου 1 του Μέρους Α' του ν. 4336/2015) εφόσον με βάση τις ισχύουσες κατά την 18.8.2015 συνταξιοδοτικές διατάξεις:

α. έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2010 και λαμβανομένων υπόψη και των διατάξεων του δεύτερου και τρίτου εδαφίου της παρ. 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν:

αα. με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας (εάν έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο μέχρι την 31.12.1982) ή

ββ. με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης και του 58ου έτους της ηλικίας ή με τη συμπλήρωση 37 ετών ασφάλισης και ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας (εάν έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο από 1.1.1983 και μετά).

β. έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2011 και μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση 36 ετών ασφάλισης και του 58ου έτους της ηλικίας.

γ. έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2012 και μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση 37 ετών ασφάλισης και του 59ου έτους της ηλικίας.

Το νέο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των ανωτέρω προσώπων αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο συμπληρώνουν αθροιστικά τα προαναφερόμενα, κατά περίπτωση, έτη ασφάλισης και το ισχύον την 18/8/2015, κατά περίπτωση, όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης.

Επιπρόσθετα για την υπαγωγή στον πίνακα 1, απαραίτητη προϋπόθεση είναι τα ανωτέρω πρόσωπα να έχουν συμπληρώσει ή να συμπληρώνουν τα κατά περίπτωση ως άνω αναφερόμενα έτη ασφάλισης μέχρι την 31.12.2021.

Συμπερασματικά, κατά την ανωτέρω εγκύκλιο, όσοι συμπληρώνουν από 19.8.2015 και μετά τα κατά περίπτωση έτη ασφάλισης (35 ή 37) για καταβολή της σύνταξης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, υπάγονται στον πίνακα 1.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την ίδια εγκύκλιο (σελ. 5 υπό στοιχ. Β. Εφαρμογή πίνακα 2), υπάλληλοι του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και την 31.12.2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας για την καταβολή της σύνταξης μέχρι και την 18.8.2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015), υπάγονται στον πίνακα 2, εφόσον δεν πληρούν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στον πίνακα 1.

4. Ακολούθως η ερωτώσα Υπηρεσία υπέβαλε τα προαναφερόμενα ερωτήματα σχετικά με το εάν τα ισχύοντα κατά περίπτωση όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010, και κατά τα έτη 2011 και 2012 (ήτοι με την συμπλήρωση εικοσιπενταετίας κατά τα έτη αυτά) ισχύουν και μετά την 1.1.2022, λαμβάνοντας υπόψη ότι: α) στην κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015 (Β' 2325), με την οποία καθορίστηκαν τα υπαγόμενα στους Πίνακες 1 και 2 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 πρόσωπα, δεν περιλήφθηκαν οι ασφαλισμένοι του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (συμπλήρωση εικοσιπενταετίας) τα έτη 2010, 2011 και 2012 και συνταξιοδοτούνται με τα ισχύοντα κατά περίπτωση όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης, ήτοι το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση το 2010, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012, β) από την αρμόδια τότε Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών κρίθηκε ότι τα εν λόγω όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος από τους προαναφερθέντες πολιτικούς υπαλλήλους-ασφαλισμένους του Δημοσίου δεν εθίγησαν από τις προβλέψεις των νόμων 4336/2015 και 4337/2015 και εξακολούθησαν να ισχύουν και μετά τους νόμους αυτούς, αν και τούτο δεν προκύπτει ρητά από τις διατάξεις των νόμων 4336/2015 και 4337/2015, όπως ισχύουν, γ) η μη σταδιακή αύξηση αυτών των ορίων ηλικίας έρχεται σε αντίθεση προς τις ρυθμίσεις του πρώτου εδαφίου της περ. α της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως προστέθηκε, τροποποιήθηκε και ισχύει, το οποίο ρητώς προβλέπει την σταδιακή αύξηση μέχρι και την 1.1.2022 των ισχυόντων κατά περίπτωση μέχρι και τις 18.8.2015 ορίων ηλικίας καταβολής της σύνταξης, δηλαδή όλων ανεξαιρέτως αυτών των ορίων ηλικίας και, άρα, περιλαμβανομένων και των κατά περίπτωση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, και δ) από

1.1.2022 έχει θεσπισθεί ως γενικό όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος το 62ο έτος της ηλικίας, το οποίο εφαρμόζεται για όλους τους ασφαλισμένους, οι οποίοι δεν συμπληρώνουν μέχρι 31.12.2021 το όριο ηλικίας που κατοχύρωσαν/θεμελίωσαν έχοντας συμπληρώσει τον απαιτούμενο κατά περίπτωση χρόνο ασφάλισης τα έτη 2010, 2011 και 2012.

Στα πιο πάνω ερωτήματα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα ΣΤ΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Νομοθετικό πλαίσιο

5. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 (Α' 85) προβλέπονται τα ακόλουθα:

«1. α. Από 1.1.2017 οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 51 και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος.

β. Για τις προϋποθέσεις θεμελίωσης σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος, καθώς και για τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων, εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή οι οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού.»¹

¹ Με το άρθρο 27 του ν. 4387/2016 προβλέπεται ότι, σε εφαρμογή των ενιαίων κανόνων του ΕΦΚΑ και των θεμελιωδών αρχών των άρθρων 1 και 2, οι ρυθμίσεις των άρθρων 4-20 του Κεφαλαίου Β' του ν. 4387/2016 εφαρμόζονται και στους ασφαλισμένους των φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών που εντάσσονται στον ΕΦΚΑ του άρθρου 53, με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων, ειδικών ρυθμίσεων των άρθρων που ακολουθούν και με εξαίρεση των διατάξεων του Κεφαλαίου Β' που, από τη φύση τους, ρυθμίζουν αποκλειστικά τη σχέση των δημοσίων ή στρατιωτικών υπαλλήλων με την υπηρεσία τους.

Σύμφωνα δε με το άρθρο 53 του ν.4387/2016, στον ΕΦΚΑ περιήλθαν, μεταξύ άλλων, και οι εν γένει συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες που ασκούνται κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016 από τη Γενική Δ/ση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Υπουργείου Οικονομικών.

Επίσης, το άρθρο 100 του ν. 4387/2016 ορίζει ότι, η παύση της λειτουργίας των εντασσόμενων στον ΕΦΚΑ φορέων, τομέων, κλάδων και λογαριασμών διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως διαπιστώνεται η μεταφορά των αρμοδιοτήτων των συντάξεων του δημοσίου τομέα που περιέρχονται στον ΕΦΚΑ. Μέχρι την έκδοση της ανωτέρω απόφασης, η Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στα άρθρα 48 έως 53 του π.δ. 111/2014.

6. Στην περίπτωση α) της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του π.δ. 169/2007 προβλέπονται τα εξής:

«1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος που λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους, δικαιούται σε ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο:

A) Αν απομακρυνθεί με οποιονδήποτε τρόπο από την υπηρεσία και έχει εικοσιπενταετή πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία.

....».

7.α. Στην περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η περίπτωση αυτή ίσχυε μέχρι την 1.1.2011, ήτοι πριν την αντικατάστασή της με την παράγραφο 3 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 (Α' 120), προβλέπονται τα εξής:

«2. α..

β. Από 1ης Ιανουαρίου 2003 η σύνταξη των γυναικών, που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μετά την 1η Ιανουαρίου 1998, μπορεί να καταβληθεί μετά τη συμπλήρωση του πενήτηκοστου πέμπτου (55ου) έτους της ηλικίας, μειώνεται όμως κατά το 1/267 του ποσού αυτής, για κάθε μήνα που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της, μέχρι τη συμπλήρωση της κατά περίπτωση ηλικίας συνταξιοδότησης.

Από 1ης Ιανουαρίου 2003, η σύνταξη των ανδρών υπαλλήλων, που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μετά την 1η Ιανουαρίου 1998, μπορεί να καταβληθεί μετά τη συμπλήρωση του εξηκοστού (60ου) έτους της ηλικίας, μειώνεται όμως κατά 1/267 του ποσού αυτής για κάθε μήνα, που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της και μέχρι τη συμπλήρωση της κατά περίπτωση ηλικίας συνταξιοδότησης

γ....».

7.β. Επισημαίνεται, ότι οι ανωτέρω προβλέψεις για γυναίκες και άνδρες πολιτικούς υπαλλήλους-ασφαλισμένες/ους του Δημοσίου που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μέχρι

Περαιτέρω, το άρθρο 395 του ν. 4512/2018 ορίζει ότι η Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα καταργείται ταυτόχρονα με την πλήρωση του ημίσεως των θέσεων του εδαφίου α' της παρ. 4 και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από τις 30.4.2018. Όπου στις κείμενες διατάξεις γίνεται αναφορά στη Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) νοείται η Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα του ΕΦΚΑ. Με βάση τα ανωτέρω από 1.5.2018 οι συνταξιοδοτικές αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) περιήλθαν στον ΕΦΚΑ. Τέλος, με το άρθρο 1 του ν. 4670/2020 (Α' 43) προστέθηκε άρθρο 51Α στο ν. 4387/2015 δυνάμει του οποίου το ΝΠΔΔ με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ)» μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενος στο εξής «e-ΕΦΚΑ».

και 31.12.2010, εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την αντικατάσταση από 1.1.2011 της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 με την παράγραφο 3 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παράγραφο 11 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, η οποία έχει ως ακολούθως:

«11. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως και 9 του άρθρου αυτού δεν έχουν εφαρμογή για όσα από τα πρόσωπα που αναφέρονται σε αυτές θα έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, όπως αυτές ισχύουν κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παραγράφου 10. Για τα πρόσωπα αυτά εξακολουθούν να ισχύουν όσα προβλέπονται από τις αντικαθιστώμενες ή καταργούμενες διατάξεις, κατά περίπτωση, τόσο για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης όσο και για τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, καθώς και για τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους...».²

8. Η περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 αντικαταστάθηκε από 1.1.2011 με την παράγραφο 3 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 ως ακολούθως:

«β. Η σύνταξη όσων θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1ης Ιανουαρίου 2011 και μετά, μπορεί να καταβληθεί μετά τη συμπλήρωση του πεντηκοστού έκτου (56ου) έτους της ηλικίας τους, το οποίο αυξάνεται από 1ης Ιανουαρίου 2012 και μετά κατά δύο (2) έτη, για κάθε ημερολογιακό έτος και μέχρι τη συμπλήρωση του εξηκοστού (60ού) έτους της ηλικίας τους. Στην περίπτωση αυτή, η σύνταξη μειώνεται κατά 1/200 του ποσού αυτής για κάθε μήνα, που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της και μέχρι τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης.».³

² Ως προς τη διατήρηση σε ισχύ του συνταξιοδοτικού καθεστώτος όσων είχαν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (με τη συμπλήρωση εικοσιπενταετίας) μέχρι και τις 31.12.2010, βλ. ad hoc Ολ ΕλΣυν 317/2020 (σκ. 8), ΕλΣυν 115/2021 Τμ. ΙΙ, σκ. ΙΙ Γ και Δ, ΕλΣυν 100/2020, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³ Τα όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης που προβλέπονται στην τελευταία αυτή διατύπωση της περίπτωσης β, καταλαμβάνουν πολιτικούς υπαλλήλους-ασφαλισμένους του Δημοσίου που θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης κατά τα έτη 2011 (καταβολή μειωμένης σύνταξης σε άνδρες και γυναίκες στο 56ο έτος της ηλικίας) και 2012 (καταβολή μειωμένης σύνταξης σε άνδρες και γυναίκες στο 58ο έτος της ηλικίας). Η περαιτέρω αύξηση του ορίου ηλικίας που προβλεπόταν στη διάταξη αυτή κατά δύο (2) έτη για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2013 και μετά, έτσι ώστε αυτό το όριο ηλικίας να φθάσει μέχρι το 60ο έτος της ηλικίας τους (ως καταληκτικό τότε όριο ηλικίας), δεν ίσχυσε ποτέ, αφού με την εκτιθέμενη στην παράγραφο 10 της παρούσας γνωμοδότησης διάταξη της υποπερίπτωσης ββ της περίπτωσης α της παραγράφου 15 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την περίπτωση α της υποπαραγράφου Β.2 της περίπτωσης Β. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, το εν λόγω όριο ηλικίας αυξήθηκε στο 62ο έτος της ηλικίας.

9. Το τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4488/2017 (Α' 137) προβλέπει τα εξής:

«Το συνολικό ποσοστό της ως άνω μείωσης, κατά τη μεταβατική περίοδο σταδιακής αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης της παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 (Α' 94), δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30%.».

10. Στην παράγραφο 15 περίπτωση α υποπεριπτώσεις αα και ββ του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την περίπτωση α της υποπαραγράφου Β.2 της περίπτωσης Β. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222) και ισχύει, ορίζονται τα εξής:

«15. α. Για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2013 και μετά, το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξής τους που προβλέπεται από τις διατάξεις:

αα. των υποπεριπτώσεων βα' και βγ' της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, αυξάνεται στο 67ο έτος,

ββ. της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού, αυξάνεται στο 62ο έτος.

β....».

11. Στις περιπτώσεις α και β της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την παράγραφο 6 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 (Α' 94) και οι περιπτώσεις αυτές ίσχυαν πριν την αντικατάστασή τους με το άρθρο 1 του ν. 4337/2015 (Α' 129), ορίζονταν τα ακόλουθα:

«16.α. Από 1.1.2022 οι διατάξεις της παρ. 15 έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι τις 31.12.2012 και δεν έχουν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού, το όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξης, το οποίο προβλέπεται, κατά περίπτωση, από τις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου.

Τα ισχύοντα, κατά περίπτωση, μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης αυξάνονται σταδιακά από την επομένη της ημερομηνίας αυτής έως την 31.12.2021, στα προβλεπόμενα από το ανωτέρω εδάφιο όρια ηλικίας, όπως αυτά αποτυπώνονται στους κατωτέρω πίνακες, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 3865/2010.

Στις περιπτώσεις που από τις ισχύουσες κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού συνταξιοδοτικές διατάξεις η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης, η κατά τα ανωτέρω σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης αρχίζει με όριο ηλικίας το 58ο έτος. Σε κάθε άλλη περίπτωση που η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, η προαναφερόμενη σταδιακή αύξηση αρχίζει με τη συμπλήρωση του 55ου έτους.

Στις περιπτώσεις αυτές, η σύνταξη καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του οριζομένου στους κατωτέρω πίνακες νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό ισχύει κατά το έτος που ο υπάλληλος συμπληρώνει το προβλεπόμενο κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξής του.

β. Εάν η σύνταξη καταβάλλεται σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. β' της παρ. 2 του άρθρου αυτού, το συνολικό ποσοστό της μείωσης της σύνταξης που προβλέπεται από τις διατάξεις αυτές, προσαυξάνεται κατά 10% και μέχρι τη συμπλήρωση του κατά τα ανωτέρω προβλεπόμενου νέου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης.

γ...».

12. Με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015 (Α' 129) ορίζονται τα ακόλουθα:

«Το πρώτο και δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης α' της παρ.16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 (Α'210), όπως ισχύει, αντικαθίστανται ως εξής:

α. Τα ισχύοντα κατά περίπτωση μέχρι και τις 18.8.2015 όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης αυξάνονται σταδιακά από την επομένη της ημερομηνίας αυτής έως και την 1.1.2022, στα προβλεπόμενα από τους κατωτέρω πίνακες νέα όρια ηλικίας, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 3865/2010 (Α' 120).».

13. Με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ίδιου ως άνω ν. 4337/2015 (Α' 129) ορίζονται τα ακόλουθα:

«Οι διατάξεις της περίπτωσης β' της παρ. 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύει, αντικαθίστανται ως εξής:

β. Εάν η σύνταξη καταβάλλεται μειωμένη σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης β` της παρ. 2 του άρθρου αυτού, το ποσό της μειωμένης σύνταξης μειώνεται περαιτέρω κατά 10% μέχρι τη συμπλήρωση του κατά τα ανωτέρω προβλεπόμενου νέου ορίου ηλικίας.».

14. Η παράγραφος 9 του άρθρου 1 του Μέρους Α' του ν. 4336/2015 ορίζει ότι:

«9. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή των πινάκων του άρθρου αυτού.».⁴

15. Κατ' εξουσιοδότηση της παραγράφου 9 του άρθρου 1 του Μέρους Α' του ν. 4336/2015 και προκειμένου να καθοριστούν τα πρόσωπα που υπάγονται στους πίνακες 1 και 2 του άρθρου 1 του νόμου αυτού καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια που έχει σχέση με την εφαρμογή των πινάκων αυτών, εκδόθηκε κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης [122900/0092/27.10.2015 (Β' 2325)], με την οποία ορίστηκαν τα ακόλουθα:

«1. Τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των υπαλλήλων - λειτουργών του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και την 31-12-2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης μέχρι και την 18-8-2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015), αυξάνονται σταδιακά από 19-8-2015 έως και την 1-1-2022, σύμφωνα με τους πίνακες 1 και 2 του Μέρους Α του άρθρου 1 του Ν. 4336/2015 και διαμορφώνονται σε έτη και μήνες ως εξής:

Πίνακας 1

Πλήρης σύνταξη	Όριο ηλικίας: 62			
Από ισχύος του νόμου έως 31-12-2015				
2015	2016	2017	2018	

⁴ Μετά την παράγραφο 9 του άρθρου 1 του Μέρους Α' του ν. 4336/2015 παρατίθενται δύο πίνακες (1 και 2) οι οποίοι είναι ίδιοι (με την επιφύλαξη της υποσημ. 12 της παρούσας γνωμοδότησης) με τους παρατιθέμενους στην επόμενη παράγραφο της παρούσας πίνακες που ενσωματώνονται στην κ.υ.α.122900/0092/27.10.2015 (Β' 2325) η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της διάταξης αυτής.

<i>Ηλικία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>	<i>Ηλικία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>	<i>Ηλικία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>	<i>Ηλικία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>
50	55	50	56	50	57	50	58
51	55	51	56	51	57	51	58
52	55	52	56	52	57	52	58
53	55 και 11 μην.	53	56 και 9 μην	53	57 και 8 μην.	53	58 και 6 μην.
54	55 και 11 μην.	54	56 και 9 μην	54	57 και 8 μην.	54	58 και 6 μην.
55	55 και 11 μην.	55	56 και 9 μην	55	57 και 8 μην.	55	58 και 6 μην.
56	56 και 9 μην.	56	57 και 6 μην	56	58 και 3 μην.	56	59
57	57 και 8 μην.	57	58 και 3 μην	57	58 και 11 μην.	57	59 και 6 μην.
58	58 και 6 μην.	58	59	58	59 και 6 μην.	58	60
59	59 και 5 μην.	59	59 και 9 μην	59	60 και 2 μην.	59	60 και 6 μην.
60	60 και	60	60 και 6	60	60 και 9	60	61

	3 μην.		μην		μην.		
61	61 και 2 μην.	61	61 και 3 μην	61	61 και 5 μην.	61	61 και 6 μην.
62	62	62	62	62	62	62	62

2019		2020		2021		2022	
Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τησης
50	59	50	60	50	61	50	62
51	59	51	60	51	61	51	62
52	59	52	60	52	61	52	62
53	59 και 5 μην.	53	60 και 3 μην.	53	61 και 2 μην.	53	62
54	59 και 5 μην.	54	60 και 3 μην.	54	61 και 2 μην.	54	62
55	59 και 5 μην.	55	60 και 3 μην.	55	61 και 2 μην.	55	62
56	59 και 9 μην.	56	60 και 6 μην.	56	61 και 3 μην.	56	62
57	60 και	57	60 και	57	61 και	57	62

	2 μην.		9 μην.		5 μην.		
58	60 και 6 μην.	58	61	58	61 και 6 μην.	58	62
59	60 και 11 μην.	59	61 και 3 μην.	59	61 και 8 μην.	59	62
60	61 και 3 μην.	60	61 και 6 μην.	60	61 και 9 μην.	60	62
61	61 και 8 μην.	61	61 και 9 μην.	61	61 και 11 μην.	61	62
62	62	62	62	62	62	62	62

Πίνακας 2

Πλήρης σύνταξη Όριο ηλικίας: 67							
Από ισχύος του νόμου έως 31-12-2015							
2015		2016		2017		2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τη- σης	Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τη- σης	Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τη- σης	Ηλικία	Ηλικία συνταξ/τη- σης

50	55	50	56 και 9 μην	50	58 και 5 μην	50	60 και 2 μην
51	55	51	56 και 9 μην	51	58 και 5 μην	51	60 και 2 μην
52	55	52	56 και 9 μην	52	58 και 5 μην	52	60 και 2 μην
53	56 και 6 μην	53	58	53	59 και 6 μην	53	61
54	56 και 6 μην	54	58	54	59 και 6 μην	54	61
55	56 και 6 μην	55	58	55	59 και 6 μην	55	61
56	57 και 5 μην	56	58 και 9 μην	56	60 και 2 μην	56	61 και 6 μην
57	58 και 3 μην	57	59 και 6 μην	57	60 και 9 μην	57	62
58	59 και 2 μην	58	60 και 3 μην	58	61 και 5 μην	58	62 και 6 μην
59	60	59	61	59	62	59	63
60	60 και 11 μην	60	61 και 9 μην	60	62 και 8 μην	60	63 και 6 μην

61	61 και 9 μην	61	62 και 6 μην	61	63 και 3 μην	61	64
62	62 και 8 μην	62	63 και 3 μην	62	63 και 11 μην	62	64 και 6 μην
63	63 και 6 μην	63	64	63	64 και 6 μην	63	65
64	64 και 5 μην	64	64 και 9 μην	64	65 και 2 μην	64	65 και 6 μην
65	65 και 3 μην	65	65 και 6 μην	65	65 και 9 μην	65	66
66	66 και 2 μην	66	66 και 3 μην	66	66 και 5 μην	66	66 και 6 μην
67	67	67	67	67	67	67	67
2019		2020		2021		2022	
<i>Ηλικία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>	<i>Ηλικία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>	<i>Ηλικί- α</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>	<i>Ηλι- κία</i>	<i>Ηλικία συνταξ/τη- σης</i>
50	61 και 10 μην	50	63 και 7 μην	50	65 και 3 μην	50	67
51	61 και 10 μην	51	63 και 7 μην	51	65 και 3 μην	51	67

52	61 και 10 μην	52	63 και 7 μην	52	65 και 3 μην	52	67
53	62 και 6 μην	53	64	53	65 και 6 μην	53	67
54	62 και 6 μην	54	64	54	65 και 6 μην	54	67
55	62 και 6 μην	55	64	55	65 και 6 μην	55	67
56	62 και 11 μην	56	64 και 3 μην	56	65 και 8 μην	56	67
57	63 και 3 μην	57	64 και 6 μην	57	65 και 9 μην	57	67
58	63 και 8 μην	58	64 και 9 μην	58	65 και 11 μην	58	67
59	64	59	65	59	66	59	67
60	64 και 5 μην	60	65 και 3 μην	60	66 και 2 μην	60	67
61	64 και 9 μην	61	65 και 6 μην	61	66 και 3 μην	61	67
62	65 και 2 μην	62	65 και 9 μην	62	66 και 5 μην	62	67

63	65 και 6 μην	63	66	63	66 και 6 μην	63	67
64	65 και 11 μην	64	66 και 3 μην	64	66 και 8 μην	64	67
65	66 και 3 μην	65	66 και 6 μην	65	66 και 9 μην	65	67
66	66 και 8 μην	66	66 και 9 μην	66	66 και 11 μην	66	67
67	67	67	67	67	67	67	67

2. Στις περιπτώσεις που το ισχύον κατά την 18-8-2015 όριο ηλικίας συνταξιοδότησης είναι δεκαδικός αριθμός, για την κατά τα ανωτέρω εφαρμογή των ΠΙΝΑΚΩΝ 1 ΚΑΙ 2 λαμβάνεται υπόψη ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός.

3. Επεξήγηση πινάκων και εννοιών

A. Στήλη «Ηλικία»: Αποτυπώνεται το ισχύον κατά την 18-8-2015 όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.

Στήλη «Ηλικία συνταξιοδότησης»: Αποτυπώνεται το ισχύον κατά περίπτωση από 19-8-2015 μέχρι και την 1-1-2022 νέο όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης.

B. Τα πρόσωπα της παραγράφου 1 (είτε υπάγονται στον Πίνακα 1 είτε στον Πίνακα 2) μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση του νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό αποτυπώνεται στους Πίνακες 1 και 2, κατά περίπτωση και αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το ισχύον, κατά περίπτωση, μέχρι και την 18-8-2015, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.

Σε περίπτωση που το προβλεπόμενο από τους Πίνακες 1 και 2 μεταβατικό όριο ηλικίας συμπληρώνεται μετά την 1-1-2022, η σύνταξη καταβάλλεται κατά το έτος που συμπληρώνεται το νέο αυτό όριο ηλικίας.

4. Υπαγόμενοι στους Πίνακες.

α. Στον ΠΙΝΑΚΑ 1 υπάγονται όσα από τα πρόσωπα της ανωτέρω παραγράφου 1 συμπληρώνουν 35 έως και 37 έτη ασφάλισης μέχρι και την 31-12-2021. Το νέο όριο

ηλικίας συνταξιοδότησης των προσώπων αυτών αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο συμπληρώνουν αθροιστικά τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης, κατά περίπτωση και το όριο ηλικίας για καταβολή της σύνταξης με βάση τις διατάξεις της περ. γ καθώς και του πρώτου εδαφίου της περ. ε της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παρ. 11 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 (Α' 120), όπως ισχύουν. Τα ανωτέρω έχουν εφαρμογή και για όσα από τα πρόσωπα αυτά έχουν συμπληρώσει τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης μέχρι και την 18-8-2015 αλλά δεν έχουν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία αυτή το ισχύον, κατά περίπτωση, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Τα προαναφερόμενα έχουν εφαρμογή και για όσους συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση 35 ή 37 ετών ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Για τα πρόσωπα αυτά ως ισχύουν την 18-8-2015 όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης, λογίζεται το 58ο ή το 55ο έτος, αντίστοιχα. Για όσα από τα ανωτέρω πρόσωπα δεν έχουν συμπληρώσει τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης μέχρι και την 31-12-2021, τα έτη αυτά αυξάνονται από 1-1-2022 σε 40.

β. Στον ΠΙΝΑΚΑ 2 υπάγονται τα πρόσωπα που η σύνταξή τους καταβάλλεται με τη συμπλήρωση των προβλεπομένων, από τις διατάξεις των περ. α και β της παρ. 1 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύουν, ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, κατά περίπτωση, με εξαίρεση τους γονείς οι οποίοι έχουν ανίκανο για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος παιδί κατά ποσοστό ανικανότητας 67% και άνω, στην περίπτωση δε αυτή το σχετικό δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί μόνο από τον ένα εξ αυτών.».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

16. Κατά την ενώπιον του Τμήματος συζήτηση διαμορφώθηκαν δύο γνώμες σε σχέση με την έννοια και των περιεχόμενο των διατάξεων που καλείται να εφαρμόσει η ερωτώσα Υπηρεσία στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της.

Κατά την πλειοψηφήσασα γνώμη, που απαρτίστηκε από τον Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ Γεώργιο Κανελλόπουλο και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρο Κωνσταντινόπουλο, Διονύσιο Χειμώνα, Βασίλειο Κορκίζογλου, Χαράλαμπο Μπρισκόλα, Κωνσταντίνο Ζαμπάρα, Μιχαήλ Τζουβάρα, Αντώνιο Παπαγεωργίου και Ελένη Λευθεριώτου (ψήφοι 10), με την οποία συντάχθηκε και ο Εισηγητής Πάρεδρος ΝΣΚ Χαράλαμπος Τσόγκας (γνώμη άνευ ψήφου), από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

17. Ως βασικός κανόνας για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από τον υπάλληλο που υπάγεται στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, καθιερώνεται κατ' άρθρο 1 παρ. 1α) του π.δ. 169/2007, όπως ισχύει, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 του ν. 2084/1992, η συμπλήρωση εικοσιπενταετούς πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας χωρίς να ενδιαφέρει ο ειδικότερος λόγος απομάκρυνσης αυτού από την υπηρεσία.⁵ Συνεπώς, η θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος στο πρόσωπο του τακτικού δημοσίου υπαλλήλου (ο οποίος, απομακρυνόμενος από την υπηρεσία του για οποιοδήποτε λόγο, δικαιούται, κατ' άρθρο 1 παρ. 1 του π.δ. 169/2007 ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο), επέρχεται, κατά κανόνα, με μόνη τη συμπλήρωση της, κατά περίπτωση, απαιτούμενης συντάξιμης υπηρεσίας (εν προκειμένω εικοσιπενταετούς πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας), χωρίς να απαιτείται ταυτοχρόνως (για τη θεμελίωση του δικαιώματος) η συμπλήρωση και του τυχόν προβλεπόμενου σχετικού ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης. Η τελευταία αυτή προϋπόθεση (όριο ηλικίας συνταξιοδότησης) απαιτείται προκειμένου ο ασφαλισμένος που έχει ήδη θεμελιώσει το σχετικό δικαίωμα, να αρχίσει να συνταξιοδοτείται, να εκκινήσει δηλαδή η προς αυτόν καταβολή της σύνταξης. Επομένως, η έννοια της «θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος» διαχωρίζεται και διαφοροποιείται πλήρως από την έννοια της «συνταξιοδότησης», νοείται δε ως θεμελίωση η κατοχύρωση του δικαιώματος για λήψη σύνταξης, η οποία (θεμελίωση) μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να έχει συμπληρωθεί το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης και καθ' ον χρόνον ο υπάλληλος παραμένει στην Υπηρεσία του, συνεχίζει, δηλαδή, να παρέχει τις υπηρεσίες του είτε μέχρι τη συμπλήρωση του απαιτούμενου στην περίπτωσή του ορίου ηλικίας, είτε και μετά τη συμπλήρωση του εν λόγω ηλικιακού ορίου και μπορεί να αποχωρήσει οποτεδήποτε, πάντοτε όμως σε συνδυασμό με τις περί αυτοδικαίως απόλυσης διατάξεις του εκάστοτε ισχύοντος Υπαλληλικού Κώδικα.⁶ Ως «συνταξιοδότηση» νοείται η καταβολή-λήψη της ισόβιας σύνταξης από το Δημόσιο Ταμείο, η οποία λαμβάνει χώρα εφόσον ο τακτικός υπάλληλος του Δημοσίου συμπληρώνει και το εκάστοτε προβλεπόμενο όριο ηλικίας. Συνεπώς η ειδοποιός διαφορά είναι ότι ο ανωτέρω υπάλληλος, με τη συμπλήρωση της κατά περίπτωση απαιτούμενης συντάξιμης υπηρεσίας, θεμελιώνει το σε σύνταξη δικαίωμα, αλλά για τη γένεση της αξίωσης, την καταβολή δηλαδή του ποσού της σύνταξης, θα πρέπει να έχει συμπληρώσει και το προβλεπόμενο για την περίπτωσή του

⁵ Βλ. ΕΛΣυν 115/2021 σκ. ΙΙ. Β., επίσης ΕΛΣυν 100/2018 Τμ. ΙΙ σκ. ΙΙ.Β., δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁶ Βλ. εγκύκλιο ΓΛΚ 920/7.1.2016 σελ. 7.

όριο ηλικίας.⁷ Περαιτέρω, για όσους συνταξιοδοτούνται με βάση το γενικό κανόνα της περίπτωσης α) της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύει, έχοντας δηλαδή θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση εικοσιπενταετίας ανεξάρτητα από τον ειδικότερο λόγο αποχώρησής τους, τυγχάνουν εφαρμογής, για μεν την καταβολή πλήρους (ακέραιας) σύνταξης τα γενικά όρια ηλικίας συνταξιοδότησης της παρ. 1 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύει, με τις εκεί προβλεπόμενες διαφοροποιήσεις και αναλόγως του έτους κατά το οποίο θεμελιώνεται το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα, ανεξαρτήτως της μετέπειτα παραμονής τους στην υπηρεσία,⁸ για δε την καταβολή μειωμένης σύνταξης, τυγχάνουν εφαρμογής τα προβλεπόμενα στην περίπτωση β της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου του ανωτέρω π.δ. 169/2007 όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, ήτοι το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31.12.2010,⁹ το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες υπαλλήλους που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το έτος 2012, αντίστοιχα.

18. Με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015 αντικαταστάθηκαν το πρώτο και δεύτερο εδάφια της περίπτωσης α της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 και ορίστηκε ότι τα ισχύοντα κατά περίπτωση μέχρι και τις 18.8.2015 όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης αυξάνονται σταδιακά από την επομένη της ημερομηνίας αυτής έως και την 1.1.2022, στα προβλεπόμενα από τους «κατωτέρω» πίνακες νέα όρια ηλικίας (με την επιφύλαξη της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του ν. 3865/2010, που αφορά σε ανακαθορισμό των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, μεταξύ άλλων, και των ασφαλισμένων του Δημοσίου, με βάση τη μεταβολή του προσδόκιμου ζωής του πληθυσμού της χώρας, διάταξη η οποία, όμως, δεν είναι κρίσιμη για την απάντηση στο παρόν ερώτημα).

19. Όπως σαφώς προκύπτει από τη γραμματική διατύπωση της ισχύουσας σήμερα διάταξης του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης α της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του

---

⁷ Βλ. Α. Νιφόρου/Κ.Σαρακινιώτη, Οδηγός θεμελίωσης και υπολογισμού σύνταξης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ.3, Φ.Χατζηδημητρίου/Γ.Ψηλού, Το νέο δίκαιο των κοινωνικών ασφαλίσεων, Εκδόσεις ΔΕΝ, 1993, σελ. 31.).

⁸ Βλ. ό.π.ΕλΣυν 115/2021 σκ. ΙΙ. Β. και τις εκεί παραπομπές.

⁹ Όπως προεκτέθηκε (ανωτ. παράγραφος 7.β. της παρούσας και υποσημ. 2), για τα πρόσωπα αυτά εξακολουθούν να ισχύουν (κατ' άρθρο 6 παρ. 11 του ν. 3865/2010) τα προβλεπόμενα στην περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 όρια ηλικίας, όπως αυτά ίσχυαν πριν την αντικατάσταση, από 1.1. 2011 και μετά, της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 με την παράγραφο 3 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 (βλ. ad hoc Ολ ΕλΣυν 317/2020 (σκ. 8), ΕλΣυν 115/2021, Τμ. ΙΙ, σκ. ΙΙ Γ και Δ, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

π.δ. 169/2007, η οποία (διάταξη) ως συνταξιοδοτική είναι στενώς ερμηνευτέα,¹⁰ προκειμένου να εξευρεθούν τα νέα αυξανόμενα σταδιακά από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022 όρια ηλικίας καταβολής της μειωμένης σύνταξης λόγω συμπλήρωσης εικοσιπενταετίας, γίνεται ευθεία παραπομπή στους ίδιους πίνακες στους οποίους αποτυπώνονται τα νέα σταδιακά αυξανόμενα κατά την ίδια ως άνω χρονική περίοδο όρια ηλικίας καταβολής της πλήρους σύνταξης. Ωστόσο όμως και παρά το γεγονός ότι με την ανωτέρω διάταξη γίνεται αναφορά στα προβλεπόμενα από τους «*κατωτέρω πίνακες*» νέα όρια ηλικίας, χωρίς να παρατίθενται κάποιοι πίνακες στο κείμενό της, θα πρέπει να γίνει ερμηνευτικά δεκτό ότι η παραπομπή αυτή¹¹ αφορά στους πίνακες 1 και 2 οι οποίοι έχουν ενσωματωθεί μετά το τέλος της παραγράφου 9 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 και οι οποίοι επαναλαμβάνονται και εξειδικεύονται ως προς τα υπακτέα πρόσωπα στην κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015.¹² Τούτο δε, διότι, άλλοι πίνακες στους οποίους να αποτυπώνονται νέα όρια ηλικίας καταβολής σύνταξης στους υπαλλήλους του Δημοσίου, σταδιακώς αυξανόμενα κατά την χρονική περίοδο από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022 δεν υφίστανται. Έτσι, λοιπόν, οι ανωτέρω εφαρμοζόμενοι στους δικαιούχους πλήρους (ακέραιας) σύνταξης πίνακες, είναι εφαρμοστέοι και σε όσους υπαλλήλους αιτούνται την καταβολή μειωμένης σύνταξης.

20. Ενόψει, λοιπόν, όσων προεκτέθηκαν, ο νομοθέτης του ν. 4337/2015 θέλησε όλα τα όρια ηλικίας για την καταβολή της σύνταξης (πλήρους και μειωμένης) τα οποία ίσχυαν κατά περίπτωση μέχρι και τις 18.8.2015, να αυξηθούν σταδιακά από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022 και να εφαρμοστούν τα νέα όρια ηλικίας όπως αυτά αποτυπώνονται στους ανωτέρω πίνακες 1 και 2. Ως εκ τούτου, αυξήθηκαν σταδιακά από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022 τα ηλικιακά όρια που προέβλεπαν οι προεκτεθείσες διατάξεις για την καταβολή μειωμένης σύνταξης στις κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων που ενδιαφέρουν την ερωτώσα Υπηρεσία (δηλαδή το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες υπαλλήλους που

¹⁰ Βλ. ΕΛΣυν 6821/2015, 186/2006, 1533/1995, ΣτΕ 2033/1990, 2035/1990, 4888/1988, δημοσιευμένες στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Γνωμ. ΟΛ ΝΣΚ 91/2020, 274/2015 και 361/2008, Γνωμ. ΝΣΚ 187/2021, 87/2018, 2331/2017, 310/2011, 258/2010, 711/2001).

¹¹ Η εν λόγω παραπομπή συνιστά ουσιαστικά νομοθέτηση κατά παραπομπή (πρβλ. ΟΛ ΣτΕ 610/1988, ΣτΕ 1340/2018, 2654/2003, Γνωμ. ΝΣΚ 259/2019, 335/2014, 269/2012), αφού συμπληρώνεται η ερμηνευόμενη διάταξη ως προς τους εφαρμοστέους πίνακες και τους κανόνες που αυτοί θέτουν.

¹² Με την ΣτΕ 3281/2017 επταμ.,σκ.5 και 35, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, έγινε δεκτό ότι η διαφορά που υφίσταται μεταξύ της ηλικίας συνταξιοδότησης των πινάκων του ν. 4336/2015 (στους οποίους αυτή η ηλικία αποτυπώνεται σε δεκαδικούς αριθμούς) και της αντίστοιχης ηλικίας συνταξιοδότησης των πινάκων της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015 (στους οποίους αποτυπώνεται το δεκαδικό μέρος της ηλικίας αυτής σε μήνες), είναι θεμιτή και δεν δημιουργεί ζήτημα υπέρβασης της δοθείσας με το ν. 4336/2015 εξουσιοδότησης.

συμπλήρωσαν εικοσιπενταετία έως 31.12.2010, το έτος 2011 και το έτος 2012, αντίστοιχα). Δεν είναι, συνεπώς, ορθή η άποψη που εκφράζεται στην προαναφερόμενη 920/7.1.2016 εγκύκλιο του ΓΛΚ (σελ. 22 και 32) σύμφωνα με την οποία «*Τα ηλικιακά όρια που προέβλεπαν οι οικείες συνταξιοδοτικές διατάξεις [ενν. του Δημοσίου] για την καταβολή “μειωμένης σύνταξης” (60ο για άνδρες και 55ο για γυναίκες, 56ο και 58ο για άνδρες/γυναίκες για όσους/όσες θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα το 2010, το 2011 και το 2012 αντίστοιχα) εξακολουθούν να ισχύουν και μετά τους ν. 4336/2015 και 4337/2015, αφού με τις νέες ρυθμίσεις δεν επήλθε καμία μεταβολή σε αυτά.*».¹³ Το γεγονός ότι είναι εσφαλμένη η ανωτέρω διατυπούμενη στην προαναφερόμενη εγκύκλιο άποψη, ενισχύεται και από την μεταγενεστέρως του χρόνου σύνταξης αυτής της εγκυκλίου θεσπισθείσα διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4488/2017 (που προστέθηκε με το τελευταίο εδάφιο αυτής στην περίπτωση β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007) η οποία σαφώς διαλαμβάνει για «*μεταβατική περίοδο σταδιακής αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης της παραγράφου 9 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015*», κατά την οποία (μεταβατική περίοδο) εφαρμόζεται το ανώτατο ποσοστό (30%) μείωσης που μπορεί να επιβληθεί στις μειωμένες συντάξεις του δευτέρου εδαφίου της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007. Περαιτέρω, και ενόψει του ότι η διάταξη του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης α της παραγράφου 16 του π.δ. 169/2007 αναφέρεται αδιακρίτως σε όλα «*τα ισχύοντα κατά περίπτωση μέχρι και τις 18.8.2015 όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης*», πρέπει να γίνει δεκτό ότι, από την σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας δεν εξαιρείται και η κατηγορία εκείνη των δημοσίων υπαλλήλων που θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης μετά την 1.1.2013, για την οποία το όριο ηλικίας για καταβολή μειωμένης σύνταξης είχε ήδη αυξηθεί στο 62ο έτος δυνάμει της περίπτωσης α της υποπαραγράφου Β.2. της παραγράφου Β. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Βεβαίως, η ερωτώσα υπηρεσία θεωρεί ως γενικό όριο ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης το 62ο έτος, ωστόσο, όμως, διάταξη νόμου που να θέτει τέτοιο ηλικιακό όριο στις μειωμένες συντάξεις

¹³ Ως προς τη μη δημιουργία νομικής δέσμευσης από την έννοια που προσδίδει η Διοίκηση με τις ερμηνευτικές εγκυκλίους της σε διατάξεις νόμου και τις υποδείξεις που απευθύνει μέσω των εγκυκλίων αυτών στα όργανά της προς ορθή εφαρμογή και συμμόρφωση προς το περιεχόμενο αυτών (εγκυκλίων), βλ. ΣτΕ 148/2022 σκ. 8, δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΣτΕ 4243/2014, σκ. 18 και τις εκεί παραπομπές, από όπου προκύπτει ότι τέτοιες εγκυκλίους, δεν είναι αυτές καθ' εαυτές δεσμευτικές για τους αποδέκτες τους και συνεπώς δεν δημιουργούν νομική δέσμευση γι' αυτούς, αφού τέτοια δέσμευση δημιουργείται αποκλειστικά και μόνο από τους τιθέμενους από τις διατάξεις του νόμου κανόνες δικαίου. Βλ. επίσης ανάλογες παραδοχές σε Γνωμ. ΝΣΚ 42/2020.

του Δημοσίου δεν υφίσταται (με εξαίρεση την αμέσως προαναφερόμενη διάταξη της περίπτωσης α της υποπαραγράφου Β.2. της παραγράφου Β. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012). Αντίθετα, τέτοιο όριο ηλικίας υφίσταται για τις μειωμένες συντάξεις του ιδιωτικού τομέα και είναι η διάταξη της περίπτωσης 1 β της υποπερίπτωσης Ε.3. της παραγράφου Α του άρθρου 2 του Μέρους Β του ν. 4336/2015 που ορίζει (πάντα όμως μόνο για τους ασφαλισμένους του ιδιωτικού τομέα) ότι από 1.1.2022 το όριο ηλικίας θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος είναι το 62ο με 4.500 ημέρες ή 15 χρόνια ασφάλισης.¹⁴ Συνεπώς, τα υπαγόμενα στο πεδίο εφαρμογής της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015 πρόσωπα, δηλαδή οι υπάλληλοι - λειτουργοί του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και την 31.12.2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης μέχρι και την 18.8.2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015), μπορούν πλέον να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση του νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό αποτυπώνεται στους πίνακες 1 και 2, κατά περίπτωση, και αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το ισχύον, κατά περίπτωση, μέχρι και την 18.8.2015, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Σε περίπτωση δε που το προβλεπόμενο από τους πίνακες 1 και 2 μεταβατικό όριο ηλικίας συμπληρώνεται μετά την 1.1.2022, η σύνταξη καταβάλλεται κατά το έτος που συμπληρώνεται το νέο αυτό όριο ηλικίας (παράγραφος 3 στοιχείο Β πρώτο εδάφιο της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015). Συνοψίζοντας, στο ρυθμιστικό πεδίο του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης α της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύει σήμερα μετά την αντικατάσταση των παλαιών (πρώτου και δεύτερου) εδαφίων με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015, εμπίπτουν όλοι οι δικαιούμενοι μειωμένης σύνταξης δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι συμπλήρωσαν εικοσιπενταετή πλήρη συντάξιμη υπηρεσία έως 31.12.2010, το έτος 2011, το έτος 2012 και από 1.1.2013 και μετά, οι οποίοι καταλαμβάνονται από τη σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας όπως τα όρια αυτά αποτυπώνονται στους ανωτέρω πίνακες 1 και 2.

21. Ωστόσο, τυγχάνει ερευνητέο σε ποιόν από τους δύο προαναφερόμενους πίνακες (1 ή 2) υπάγονται οι υπάλληλοι στους οποίους αναφέρεται η ερωτώσα υπηρεσία, δεδομένου ότι η παραπομπή με τη νέα - ισχύουσα σήμερα - διάταξη του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης α της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 γίνεται συλλήβδην και στους δύο αυτούς πίνακες. Το ζήτημα αυτό έχει μεγάλη πρακτική σημασία δεδομένου

¹⁴ Αυτό το όριο ηλικίας αφορά τις απονεμόμενες από τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και την Τράπεζα της Ελλάδος συντάξεις.

ότι ο πίνακας 1 (τελευταία στήλη) έχει καταληκτικό ηλικιακό όριο για την καταβολή πλήρους σύνταξης μετά την 1.1.2022 το 62ο έτος, ενώ ο πίνακας 2 έχει καταληκτικό όριο το 67ο έτος.

22. Ενόψει, όμως, του ότι στους πίνακες αυτούς υπάγεται και η κατηγορία εκείνων των υπαλλήλων που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2013 και μετά για την οποία το μέχρι και τις 18.8.2015 ισχύον όριο ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης ήταν το 62ο έτος και με το δεδομένο ότι η σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας αυτής της κατηγορίας δεν μπορεί να υπαχθεί στον πίνακα 1, όχι μόνο διότι τα υπαγόμενα σε αυτόν πρόσωπα είναι εκείνα τα πρόσωπα που συμπληρώνουν 35 έως και 37 έτη ασφάλισης (μέχρι και την 31.12.2021), ήτοι υπηρεσία πολύ υπέρτερη της εικοσιπενταετίας, αλλά και διότι ο πίνακας 1 έχει καταληκτικό όριο μετά την 1.1.2022 το 62ο έτος, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι όλες ανεξαιρέτως οι κατηγορίες υπαλλήλων που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα για καταβολή μειωμένης σύνταξης θα πρέπει να υπαχθούν στον πίνακα 2, αφού μόνον αυτός ορίζει σταδιακά αυξανόμενα ηλικιακά όρια, κατά τη μεταβατική περίοδο από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022, υπέρτερα του 62ου έτους, με καταληκτικό όριο από 1.1.2022 και εφεξής το 67ο έτος.

Κατά συνέπεια, κατά την πλειοψηφήσασα αυτή γνώμη, η προσήκουσα απάντηση στο πρώτο υποερώτημα είναι η ακόλουθη:

Οι εντασσόμενοι στον (εφαρμοστέο εν προκειμένω) πίνακα 2 υπάλληλοι - λειτουργοί του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως και 31.12.2010, το έτος 2011 και το έτος 2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας καταβολής της μειωμένης σ' αυτούς σύνταξης μέχρι και την 18.8.2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015), ήτοι δεν έχουν συμπληρώσει μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012, αλλά συμπληρώνουν τα ανωτέρω, κατά περίπτωση, όρια ηλικίας εντός της μεταβατικής περιόδου από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022, μπορούν πλέον να συνταξιοδοτηθούν με βάση το νέο όριο ηλικίας, όπως αυτό αποτυπώνεται στον εν λόγω πίνακα 2, κατά περίπτωση, και αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το ισχύον, κατά περίπτωση, μέχρι και την 18.8.2015, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης (δηλαδή το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012). Παραμένοντας δε στην

Υπηρεσία τους και μετά την ημερομηνία αυτή (1.1.2022) μπορούν, προκειμένου να συμπληρώσουν (αν δεν έχουν συμπληρώσει μέχρι τότε) το νέο ηλικιακό όριο της μεταβατικής περιόδου (το οποίο το έχουν ήδη κατοχυρώσει), να συνταξιοδοτηθούν κατά το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το νέο αυτό όριο ηλικίας. Αντίθετα, όσοι από τους προαναφερόμενους υπαλλήλους είτε δεν έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (με τη συμπλήρωση εικοσιπενταετίας) μέχρι και την 31.12.2012 είτε δεν συμπληρώνουν το ισχύον μέχρι και τις 18.8.2015, κατά περίπτωση, όριο ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης (ήτοι το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012), εντός της προβλεπόμενης στον πίνακα 2 μεταβατικής περιόδου, δηλαδή από 19.8.2015 έως και 1.1.2022, αλλά το συμπληρώνουν μετά την 1.1.2022, τότε δικαιούνται σύνταξης οποτεδήποτε μετά την 1.1.2022 συμπληρώσουν το 67ο έτος της ηλικίας τους σύμφωνα με την τελευταία στήλη του πίνακα 2. Στην περίπτωση αυτή η σύνταξη δεν θεωρείται μειωμένη, αφού το εν λόγω ηλικιακό όριο ταυτίζεται με εκείνο που ισχύει για την καταβολή της πλήρους σύνταξης και άρα δεν τίθεται και ζήτημα επιβολής οποιασδήποτε μείωσης στο ποσό αυτής.

23. Κατά δε την μειοψηφήσασα γνώμη του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Παναγιώτη Πανάγου, στο παρόν υποερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση: οι δημόσιες υπηρεσίες υποχρεούνται να δρουν σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης, της χρηστής διοίκησης και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, ώστε να μη διαψεύδεται η προσδοκία του, που δημιουργήθηκε από τις ενέργειες των οργάνων της (πρβλ. ΣτΕ 1509/2009). Η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του διοικούμενου προσβάλλεται, όταν η διοίκηση λειτουργεί με ασυνέπεια και αντιφατικά. Τούτο συμβαίνει όταν τα αρμόδια διοικητικά όργανα, με θετικές ενέργειές τους δημιουργούν στον καλόπιστο διοικούμενο τη σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι δικαιούται μιας παροχής ή ευεργετικής ρύθμισης ή ότι υφίσταται μια συγκεκριμένη πραγματική κατάσταση, που σχετίζεται με συγκεκριμένη κρατική δραστηριότητα και τον αφορά, η οποία θα συνεχισθεί και στο μέλλον, με τον ίδιο τρόπο (πρβλ. ΣτΕ 1172/1983). Στην προκειμένη περίπτωση, από το Γραφείο Τύπου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων εκδόθηκε η από 23.9.2021 ανακοίνωση, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται: *«Σε απάντηση ερωτημάτων που διατυπώνονται από ασφαλισμένους για το αν πρέπει να σπεύσουν να προλάβουν τα ευνοϊκά όρια ηλικίας και να συνταξιοδοτηθούν μέχρι 31/12/2021 γιατί διαφορετικά θα μπορούν να βγουν στη σύνταξη μόνο αφού συμπληρώσουν το 67ο έτος*

της ηλικίας τους, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων αποσαφηνίζει τα εξής: Πρώτον, όποιος ασφαλισμένος έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι 31/12/2021, μπορεί να το ασκήσει οποτεδήποτε χωρίς κανένα περιορισμό! Δεύτερον, είναι αυθαίρετη και εσφαλμένη η άποψη ότι οι ασφαλισμένοι που θέλουν να βγουν στη σύνταξη θα πρέπει να το κάνουν μέχρι τις 31/12/2021, καθώς από 1/1/2022 δήθεν αυξάνονται τα όρια ηλικίας. Το Υπουργείο Εργασίας έχει διαβεβαιώσει κατά καιρούς με κάθε τρόπο ότι τα όρια ηλικίας δεν αυξάνονται. Επομένως και με βάση τα παραπάνω τονίζεται πως: Όσοι ασφαλισμένοι θεμελίωσαν δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι τις 18/08/2015 μπορούν να υποβάλλουν ΟΠΟΤΕΔΗΠΟΤΕ το αίτημα συνταξιοδότησης τους ΚΑΙ μετά την 01/01/2022, χωρίς κανένα περιορισμό ή αύξηση ορίων συνταξιοδότησης.....Συμπερασματικά, όσοι ασφαλισμένοι έχουν θεμελιώσει ή κατοχυρώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι τις 31/12/2021 ΔΕΝ συντρέχει κανένας λόγος να σπεύδουν να συνταξιοδοτηθούν στο τέλος του έτους, καθώς αυτό μπορούν να το πράξουν οποτεδήποτε εκείνοι κρίνουν. Έτσι δεν θα στερηθούν και την αυξημένη ανταπόδοση που θα λάβουν για κάθε χρόνο που θα μένουν επιπλέον στην εργασία τους». Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, ανεξάρτητα από της ορθότητα ή μη της ερμηνευτικής προσέγγισης της πλειοψηφίας επί των τεθέντων ερωτημάτων, ευθέως τίθεται ζήτημα παραβίασης των αρχών της χρηστής διοίκησης, υπό την έννοια της αξίωσης των ασφαλισμένων για ορθή άσκηση της κρατικής εξουσίας και της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που μπορεί να συνεπάγεται και την παρανομία των σχετικών διοικητικών πράξεων. Τούτο διότι, η διοίκηση με θετικές της ενέργειες (την έκδοση της ανωτέρω ανακοίνωσης) δημιούργησε στους καλόπιστους ασφαλισμένους τη σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι μια ευεργετική ρύθμιση θα συνεχισθεί και στο μέλλον και συνακολούθως, τους απέτρεψε στο να υποβάλλουν αίτηση συνταξιοδότησης πριν από την 1-1-2022, θέτοντας σε κίνδυνο την οικονομική τους σταθερότητα. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, επί των δύο πρώτων ερωτημάτων αρμόζει αρνητική απάντηση, ενόψει δε της μη σταθερής και αντιφατικής δράσης της διοίκησης και της ασάφειας των σχετικών διατάξεων, χάριν της ασφαλείας του δικαίου, η οποία επιτάσσει, αφενός, οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς και, αφετέρου, η εφαρμογή τους να είναι προβλέψιμη, επιπλέον τίθεται και ζήτημα νομοθετικής ρύθμισης, για την επίλυση του προβλήματος.

24. Σημειωτέον δε ότι, όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ν. 4336/2015 (αιτιολογική έκθεση σχεδίου νόμου και αιτιολογική έκθεση σχετικής τροπολογίας του Υπουργείου Οικονομικών με την οποία εισήχθη προς ψήφιση το Μέρος Α' του ν. 4336/2015 με τίτλο «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου»), η σταδιακή αύξηση

των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης για τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και τους υπαλλήλους του Δημοσίου θεσπίστηκε μετά την απόφαση της Συνόδου των Αρχηγών των Κρατών-Μελών της Ευρωζώνης (Eurosummit) της 12.7.2015 που περιλαμβάνεται στο ν. 4334/2015 «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)» (Α' 80). Μεταξύ των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Ελληνική Κυβέρνηση με τη Συμφωνία Δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του Ε.Μ.Σ. ήταν η δέσμευση για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος με δέσμη μέτρων, τα οποία αποσκοπούν μεταξύ άλλων, στη δημιουργία ισχυρών αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση αυξάνοντας τις κυρώσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση και καταργώντας σταδιακά τα κεκτημένα δικαιώματα συνταξιοδότησης πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης.

25. Εξάλλου, όπως κρίθηκε με την ΣτΕ 3281/2017 (ό.π., σκ. 17 in fine) οι επίμαχες ρυθμίσεις του ν. 4336/2015 και της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015 περί της σταδιακής αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης αποβλέπουν πρωτίστως στον εξορθολογισμό του συνταξιοδοτικού συστήματος με την αποτροπή των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης και δευτερευόντως στην εξοικονόμηση πόρων και ως εκ τούτου εξυπηρετούν σκοπό δημοσίου συμφέροντος. Περαιτέρω, με την ίδια απόφαση κρίθηκε (σκ.22) ότι οι διατάξεις για την σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως των υπαλλήλων του Δημοσίου μέχρι το 2022, οπότε ισχύουν τα νέα όρια ηλικίας, επειδή έχουν μεταβατικό χαρακτήρα προς αποτροπή του αιφνιδιασμού των ασφαλισμένων, είναι σύμφωνες με τις αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ασφαλισμένου και της χρηστής διοίκησης.

26. Αναφορικά δε με το δεύτερο υποερώτημα, κατά την ως άνω πλειοψηφήσασα άποψη, η προσήκουσα απάντηση είναι η ακόλουθη:

Από τις συνδυασμένες διατάξεις της περίπτωσης β της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η περίπτωση αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015, και της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 συνάγεται ότι, σε περίπτωση καταβολής μειωμένης σύνταξης, το ποσό της τελευταίας που θα προκύψει μετά την εφαρμογή μείωσης κατά ποσοστό 1/200 (για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2011 και μετά) ή 1/267 (για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης έως 31.12.2010) για κάθε μήνα που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της μειωμένης σύνταξης και μέχρι τη

συμπλήρωση του κατά περίπτωση ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, μειώνεται περαιτέρω κατά 10%. Η περαιτέρω αυτή μείωση ισχύει από το χρονικό σημείο κατά το οποίο αρχίζει να καταβάλλεται στον υπάλληλο η μειωμένη σύνταξη μέχρι τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου στον πίνακα 2 νέου ηλικιακού ορίου για την καταβολή της πλήρους (αμειώτης) σύνταξης, ήτοι έως και το 67ο έτος της ηλικίας (τελευταία στήλη πίνακα 2). Είναι αυτονόητο ότι, εάν τα νέα ηλικιακά όρια για την καταβολή της πλήρους και της μειωμένης σύνταξης ταυτίζονται (δηλαδή στην περίπτωση που τα νέα αυτά ηλικιακά όρια συμπληρώνονται μετά την 1.1.2022), τότε δεν υφίσταται καμία μείωση στο ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης, αφού αυτή θεωρείται πλήρης.

27. Κατά δε την μειοψηφήσασα γνώμη του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Παναγιώτη Πανάγου, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο παρόν (δεύτερο) υποερώτημα ταυτίζεται κατά περιεχόμενο με την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο υποερώτημα.

28. Τέλος δε όσον αφορά το τρίτο υποερώτημα, κατά την ομόφωνη άποψη των μελών του Τμήματος, η προσήκουσα απάντηση είναι η ακόλουθη:

Από τη γραμματική διατύπωση των δύο πρώτων εδαφίων της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, προκύπτει ο γενικός κανόνας ότι όσοι υπάλληλοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2011 και μετά, ήτοι και κατά το έτος 2012 και από 1.1.2013 και εφεξής [αλλά και όσοι υπάλληλοι έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης έως 31.12.2010 (βλ. παράγρ. 7.β.)] και λαμβάνουν μειωμένη σύνταξη, η τελευταία μειώνεται κατά 1/200 ή 1/267 (για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης έως 31.12.2010) για κάθε μήνα που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της και μέχρι τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση ορίου ηλικίας για την καταβολή της πλήρους (αμειώτης) σύνταξης. Με το τελευταίο εδάφιο της ως άνω διάταξης που προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4488/2017, τέθηκε ανώτατο όριο (πλαφόν) 30% στο συνολικό ποσοστό μείωσης της καταβλητέας μειωμένης σύνταξης. Το πλαφόν αυτό καταλαμβάνει όχι μόνο το ποσοστό μείωσης κατά 1/200 ανά μήνα, όπως ορίζει το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 (ή κατά 1/267 για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως 31.12.2010), αλλά και το ποσοστό της περαιτέρω μείωσης (10%) που προβλέπεται στην περίπτωση β της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η περίπτωση αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παράγραφο 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015, καθόσον το πλαφόν του 30% θεσπίστηκε με τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4488/2017, ήτοι με διάταξη μεταγενέστερη εκείνης με την οποία εισήχθη η εν λόγω περαιτέρω μείωση (παράγραφος 5 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015), γεγονός που σημαίνει ότι ο νομοθέτης

της, έχοντας υπόψη του την επιπλέον μείωση (10%) που είχε επιβληθεί στις μειωμένες συντάξεις με την προγενέστερη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015, ήθελε να την συμπεριλάβει και αυτή στο πλαφόν του 30% που θέσπισε με την εν λόγω διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4488/2017.

Και, ναι μεν, το ανωτέρω πλαφόν προβλέπεται ότι εφαρμόζεται μόνον κατά την μεταβατική περίοδο σταδιακής αύξησης των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης (δηλαδή από 19.8.2015 έως και 1.1.2022 σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης α της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύει, καθώς και με το άρθρο 1 της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015), πρέπει όμως κατ' ορθή ερμηνεία και για λόγους επιείκειας - ενόψει και του προστατευτικού σκοπού που το ανωτέρω πλαφόν επιτελεί - να γίνει δεκτό ότι το εν λόγω πλαφόν (30%) εξακολουθεί να ισχύει και μετά την 1.1.2022 για όσους υπαλλήλους έχουν κατοχυρώσει το νέο ηλικιακό όριο του πίνακα 2.

29. Τέλος, παρατίθενται ενδεικτικά παραδείγματα στα οποία αποτυπώνονται τόσο η εξέλιξη των ισχυόντων (μετά τους νόμους 4336/2015 και 4337/2015) μεταβατικών ηλικιακών ορίων για την καταβολή μειωμένης σύνταξης στους συνταξιούχους του Δημοσίου, όσο και ο τρόπος υπολογισμού της μείωσης στη σύνταξη αυτή (όπου υφίσταται τέτοια μείωση), και τα οποία (παραδείγματα) απηχούν τις παραδοχές της πλειοψηφήσασας γνώμης του Τμήματος.¹⁵

- Παράδειγμα (1)

(κατ' εφαρμογή του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης Β της παρ. 3 της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015)

Γέννηση	1958
Συμπλήρωση 25ετίας	2012
« Παλαιό» όριο ηλικίας (δηλαδή ισχύον μέχρι και τις 18.8.2015)	58ο
Συμπλήρωση του 58ου το έτος	(1958+58=)
	2016

¹⁵ Τα παραδείγματα αυτά παρατίθενται όπως ελήφθησαν αυτούσια από το υπ' αριθμ. πρωτ. 386/14.6.2022 έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, με την επιφύλαξη της περίπτωσης (3) όπου το νέο ηλικιακό όριο για την καταβολή μειωμένης σύνταξης από 1.1.2022 ανέρχεται στο 67ο έτος κατά την πλειοψηφήσασα άποψη του Τμήματος (βλ. και υποσημ. 16).

Εφαρμογή πίνακα 2	
Υπάγεται στην στήλη 2	Επειδή συμπληρώνει το «παλαιό» όριο ηλικίας (58ο) το έτος 2016 (πρώτο εδάφιο της περίπτωσης Β της παρ. 3 της κ.υ.α.)
Κατ' εφαρμογήν της στήλης 2, το «παλαιό» όριο ηλικίας 58ο αυξήθηκε στο νέο (μεταβατικό) όριο 60 και 3 μήνες	
Συμπλήρωση του νέου (μεταβατικού) ορίου (60 και 3 μήνες)	Το έτος 2018 (αφού το 2016 συμπλήρωσε το 58ο)
Καταβολή μειωμένης σύνταξης το έτος που συμπληρώνει το νέο όριο ηλικίας των 60 και 3 μηνών.	Άρα το 2018 (πρώτο εδάφιο της περίπτωσης Β της παρ. 3 της κ.υ.α.)

Παρατήρηση:

Ο εν λόγω υπάλληλος edικαιούτο το 2012 πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 63ου έτους της ηλικίας του (κατ' άρθρο 56 παρ.1 περίπτ. β υποπ. βγ του π.δ. 169/2007). Με βάση τον πίνακα 2 το ηλικιακό αυτό όριο το συμπληρώνει το έτος 2021 (=1958+63) και το νέο ηλικιακό όριο για την καταβολή σ' αυτόν της πλήρους σύνταξης αυξάνεται στο 66ο και 6 μήνες. Συνακόλουθα, υφίσταται διαφορά μεταξύ του νέου ορίου ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης (60 και 3 μήνες) και του νέου ορίου ηλικίας για την καταβολή πλήρους σύνταξης (66 και 6 μήνες). Η μείωση του 1/200 ανά μήνα εφαρμόζεται στην περίπτωση αυτή από την έναρξη καταβολής της μειωμένης σύνταξης και μόνο στο ποσό της εθνικής σύνταξης, όχι της ανταποδοτικής, (άρθρο 7 παρ. 3 του ν. 4387/2016) και υπολογίζεται με βάση τους μήνες που υπολείπονται από το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης (που δεν μπορεί να είναι μικρότερο από την ηλικία των 60 και 3 μηνών) μέχρι το όριο ηλικίας για την καταβολή της πλήρους σύνταξης δηλαδή των 66 και 6 μηνών. Στο ποσό που θα προκύψει μετά την ως άνω

μείωση του 1/200 ανά μήνα, εφαρμόζεται και η περαιτέρω μείωση του 10% με ανώτατο πλαφόν μείωσης το 30%.

- **Παράδειγμα (2)**

(κατ' εφαρμογή του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης Β της παρ. 3 της κ.υ.α. 122900/0092/27.10.2015)

Γέννηση	1961
Συμπλήρωση 25ετίας	2012
«Παλαιό» όριο ηλικίας (δηλαδή ισχύον μέχρι και τις 18.8.2015)	58ο
Συμπλήρωση του 58ου το έτος	(1961+58=) 2019
Εφαρμογή πίνακα 2	
Υπάγεται στην στήλη 5	Επειδή συμπληρώνει το «παλαιό» όριο ηλικίας (58ο) το έτος 2019 (πρώτο εδάφιο της περίπτωσης Β της παρ. 3 της κ.υ.α.)
Κατ' εφαρμογήν της στήλης 5, το «παλαιό» όριο ηλικίας 58ο αυξήθηκε στο νέο (μεταβατικό) όριο 63 και 8 μήνες	
Συμπλήρωση του νέου (μεταβατικού) ορίου (63 και 8 μήνες)	Το έτος 2024 (αφού το 2019 συμπλήρωσε το 58ο)
Διακρατεί-κατοχυρώνει το μεταβατικό αυτό όριο (63 και 8 μήνες)	Επειδή συμπληρώνει το μεταβατικό όριο ηλικίας μετά την 1.1.2022 η μειωμένη σύνταξη θα καταβληθεί το έτος 2024 [(αφού τότε συμπληρώνει το νέο μεταβατικό όριο (τελευταίο

	εδάφιο της περίπτωσης Β της παρ. 3 της κ.υ.α.]].
--	--

Παρατήρηση:

Ο εν λόγω υπάλληλος edικαιούτο το 2012 πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση του 63ου έτους της ηλικίας του (κατ' άρθρο 56 παρ.1 περίπτ. β υποπ. βγ του π.δ. 169/2007). Με βάση τον πίνακα 2 το ηλικιακό αυτό όριο (63ο) το συμπληρώνει το έτος 2024 (=1961+63) και το νέο ηλικιακό όριο για την καταβολή σ' αυτόν της πλήρους σύνταξης αυξάνεται στο 67ο έτος. Συνακόλουθα, υφίσταται διαφορά μεταξύ του νέου ορίου ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης (63 και 8 μήνες) και του νέου ορίου ηλικίας για την καταβολή πλήρους σύνταξης (67ο έτος). Η μείωση του 1/200 ανά μήνα εφαρμόζεται στην περίπτωση αυτή από την έναρξη καταβολής της μειωμένης σύνταξης και μόνο στο ποσό της εθνικής σύνταξης, όχι της ανταποδοτικής, (άρθρο 7 του ν.4387/2016) και υπολογίζεται με βάση τους μήνες που υπολείπονται από το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για τη λήψη μειωμένης σύνταξης (που δεν μπορεί να είναι μικρότερο από την ηλικία των 63 και 8 μηνών) μέχρι το όριο ηλικίας για την καταβολή της πλήρους σύνταξης δηλαδή του 67ου έτους. Στο ποσό που θα προκύψει μετά την ως άνω μείωση του 1/200 ανά μήνα, εφαρμόζεται και η περαιτέρω μείωση του 10% με ανώτατο πλαφόν μείωσης το 30%.

- **Παράδειγμα (3)**

Γέννηση	1966
Συμπλήρωση 25ετίας	2012
«Παλαιό» όριο ηλικίας (δηλαδή ισχύον μέχρι και τις 18.8.2015)	58ο
Συμπλήρωση του 58ου έτους	(1966+58=) 2024
Επειδή δεν συμπληρώνεται το ισχύον μέχρι τις 18.8.2015 όριο ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης (58ο)	Καταβολή μειωμένης σύνταξης με το ισχύον από 1.1.2022 όριο ηλικίας ¹⁶

¹⁶ Σημειωτέον ότι, στο υπ' αριθμ. πρωτ. 386/14.6.2022 έγγραφο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, στο παράδειγμα (3), στήλη 2^η, αναφέρονταν επί λέξει τα ακόλουθα: «Καταβολή μειωμένης σύνταξης με το ισχύον από 1.1.2022 όριο ηλικίας (οποιοδήποτε ήθελε γίνει δεκτό σύμφωνα με την εκδοθησόμενη γνωμοδότηση του ΝΣΚ)». Ήδη, κατά την πλειοψηφησασα γνώμη του Τμήματος, το εν λόγω ηλικιακό όριο ανέρχεται στο 67ο έτος.

εντός της μεταβατικής περιόδου, δηλαδή από 19.8.2015 έως και 1.1.2022	
--	--

Παρατήρηση:

Σε περίπτωση που τα νέα όρια ηλικίας τόσο για την καταβολή της πλήρους όσο και της μειωμένης ταυτίζονται (67ο έτος), δεν νοείται μείωση (και συνακόλουθα δε νοείται εφαρμογή του 1/200 ανά μήνα, καθώς και η περαιτέρω μείωση κατά 10%, αλλά και το πλαφόν μείωσης 30%).

Απαντήσεις

30. Κατόπιν τούτων και σύμφωνα με τα ως άνω αναφερόμενα, στο υποβληθέν ερώτημα το ΝΣΚ (ΣΤ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως ακολούθως:

α) Ως προς το πρώτο υποερώτημα: Κατά πλειοψηφία, ότι οι υπάλληλοι-λειτουργοί του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως και 31.12.2010, το έτος 2011 και το έτος 2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης μέχρι και την 18.8.2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015), ήτοι δεν έχουν συμπληρώσει μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012, αλλά συμπληρώνουν τα ανωτέρω, κατά περίπτωση, όρια ηλικίας εντός της μεταβατικής περιόδου από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022, μπορούν πλέον να συνταξιοδοτηθούν με βάση το νέο όριο ηλικίας, όπως αυτό αποτυπώνεται στον εν λόγω πίνακα 2, κατά περίπτωση, και αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το ισχύον, κατά περίπτωση, μέχρι και την 18.8.2015, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης (δηλαδή το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, το 56ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012). Παραμένοντας δε στην Υπηρεσία τους και μετά την ημερομηνία αυτή (1.1.2022) μπορούν, προκειμένου να συμπληρώσουν (αν δεν έχουν συμπληρώσει μέχρι τότε) το νέο ηλικιακό όριο της μεταβατικής περιόδου (το οποίο το έχουν ήδη κατοχυρώσει), να συνταξιοδοτηθούν κατά το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το νέο αυτό όριο ηλικίας. Αντίθετα, όσοι από τους προαναφερόμενους υπαλλήλους είτε δεν έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (με τη συμπλήρωση εικοσιπενταετίας) μέχρι και την 31.12.2012 είτε δεν συμπληρώνουν το ισχύον μέχρι και τις 18.8.2015, κατά περίπτωση, όριο ηλικίας για την καταβολή μειωμένης σύνταξης (ήτοι το 60ο έτος για άνδρες και το 55ο έτος για γυναίκες με θεμελίωση έως 31.12.2010, το 56ο

έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2011 και το 58ο έτος για άνδρες και γυναίκες με θεμελίωση το 2012), εντός της προβλεπόμενης στον πίνακα 2 μεταβατικής περιόδου, δηλαδή από 19.8.2015 έως και 1.1.2022, αλλά το συμπληρώνουν μετά την 1.1.2022, τότε δικαιούνται σύνταξης οποτεδήποτε μετά την 1.1.2022 συμπληρώσουν το 67ο έτος της ηλικίας τους σύμφωνα με την τελευταία στήλη του πίνακα 2. Στην περίπτωση αυτή η σύνταξη δεν θεωρείται μειωμένη, αφού το εν λόγω ηλικιακό όριο ταυτίζεται με εκείνο που ισχύει για την καταβολή της πλήρους σύνταξης.

β) Ως προς το δεύτερο υποερώτημα: Κατά πλειοψηφία, ότι η περαιτέρω μείωση (10%) που προβλέπεται στην περίπτωση β της παραγράφου 16 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως η περίπτωση ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παράγραφο 5 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015, επιβάλλεται από το χρονικό σημείο κατά το οποίο αρχίζει η καταβολή στον υπάλληλο της μειωμένης σύνταξης και μέχρι τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου στον πίνακα 2 νέου ηλικιακού ορίου για την καταβολή της πλήρους (αμειώτης) σύνταξης, ήτοι έως και το 67ο έτος της ηλικίας του (τελευταία στήλη πίνακα 2). Είναι αυτονόητο ότι, εάν τα νέα ηλικιακά όρια για την καταβολή της πλήρους και της μειωμένης σύνταξης ταυτίζονται (δηλαδή στην περίπτωση που τα νέα αυτά ηλικιακά όρια συμπληρώνονται μετά την 1.1.2022), τότε δεν δύναται να επιβληθεί καμία μείωση στο ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης.

γ) Ως προς το τρίτο υποερώτημα: Ομόφωνα, ότι το πλαφόν μείωσης 30% που προβλέπεται στο τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως το εδάφιο αυτό προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ν. 4488/2017, επί των καταβαλλόμενων μειωμένων συντάξεων της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, εξακολουθεί να ισχύει και μετά την 1.1.2022 για όσους υπαλλήλους έχουν κατοχυρώσει το νέο ηλικιακό όριο του πίνακα 2.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 23.6.2022

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Κανελλόπουλος
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Ο Εισηγητής

Χαράλαμπος Τσόγκας
Πάρεδρος ΝΣΚ